

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Teresa Rak (spr.) SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. w R.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...)nr (...)

w K.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 14 kwietnia 2016 r. sygn. akt I C 2260/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

„I. oddala powództwo;

II. zasądza od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7.200 zł (siedem tysięcy dwieście złotych) tytułem kosztów procesu.”;

2. zasądza od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Sławomir Jamróg SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Teresa Rak

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. wniosła o zasądzenie od strony pozwanej Skarbu Państwa – (...)nr (...) w K. kwoty 229.802,45 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot (a) 42.195,21 zł od dnia 3 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty, (b) 26.907,95 zł od dnia 5 maja 2014 r. do dnia zapłaty, (c) 27.895,55 zł od dnia 5 czerwca 2014 r. do dnia zapłaty, (d) 26.907,95 zł od dnia 3 lipca 2014 r. do dnia zapłaty, (e) 26.039,96 zł od dnia 1 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty, (f) 26.148,57 zł od dnia 5 września 2014 r. do dnia zapłaty, (g) 53.707,26 zł od dnia 2 listopada 2014 r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Strona pozwana Skarb Państwa – (...)nr (...) w K. zastępowana przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa- Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa według norm przepisanych.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od strony pozwanej Skarbu Państwa – (...)nr (...) w K. na rzecz strony powodowej (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R. kwotę 229.802,45 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot:

- 42.195,21 zł od dnia 3 kwietnia 2014r. do dnia zapłaty,
- 26.907,95 zł od dnia 5 maja 2014r. do dnia zapłaty,
- 27.895,55 zł od dnia 5 czerwca 2014r. do dnia zapłaty,
- 26.907,95 zł od dnia 3 lipca 2014r. do dnia zapłaty,
- 26.039,96 zł od dnia 1 sierpnia 2014r. do dnia zapłaty,
- 26.148,57 zł od dnia 5 września 2014r. do dnia zapłaty
- 53.707,26 zł od dnia 2 listopada 2014r. do dnia zapłaty;

oraz kwotę 18.708 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

W dniu 16 grudnia 2013 r. zawarto umowę nr (...) pomiędzy stroną pozwaną jako zamawiającym, a stroną powodową jako wykonawcą na świadczenie usługi w zakresie ochrony osób i mienia realizowanej w formie stałej i bezpośredniej ochrony fizycznej obiektów oraz polegającej na stałym dozorcze sygnałów przesyłanych, gromadzonych i przetwarzanych w elektronicznych urządzeniach i systemach alarmowych, zgodnie z planem ochrony, ochronę kompleksów wojskowych w zakresie zadania 3: (...)-(...) K., ul. (...) nad B.. Umowa miała być realizowana w latach 2014 – 2016. Dnia 17 kwietnia 2014 r. strony zawarły aneks nr (...). Umowa została zawarta w następstwie przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonego w trybie przetargu ograniczonego. Specyfikacja istotnych warunków zamówienia na świadczenie usług w zakresie ochrony fizycznej osób i mienia została zawarta w dokumencie z dnia 25 października 2013 r. wraz z załącznikami (k. 45 – 87). W dniu 13 października 2014 r. strony zawarły porozumienie rozwiązujące umowę z dniem 30 stycznia 2015 r.

Strona powodowa na podstawie umowy świadczyła usługi na rzecz strony pozwanej. Strona pozwana nie zgłaszała żadnych zastrzeżeń ani uwag, co do jakości świadczonych usług przez stronę powodową. Strona powodowa wystawiła stronie pozwanej faktury w związku ze świadczoną usługą w okresie od stycznia 2014 r. do września 2014 r. Łączna kwota niedopłaty po stronie pozwanej wynosiła 229.802,45 zł. Wynagrodzenie wskazane w poszczególnych fakturach było ustalane zgodnie z umową, tj. jako iloczyn stawki za 1 roboczogodzinę oraz ilości faktycznie przepracowanych roboczogodzin. Odbiór realizowanej usługi za poszczególne miesiące był stwierdzany każdorazowo stosownym protokołem podpisywanym przez przedstawiciela strony powodowej i strony pozwanej wraz z wykazem osób

wykonujących zadania ochronne w kompleksie oraz ze wskazaniem ilości przepracowanych godzin. Świadczenie usług przez stronę powodową obejmowało także zaangażowanie patrolu interwencyjnego w ramach sił ochronnych (w liczbie dwóch pracowników, całodobowo, przez wszystkie dni tygodnia). Na żadnym etapie realizacji umowy strona pozwana nie zrezygnowała ze świadczenia tych usług. Umowa nie wskazywała w sposób precyzyjny czy patrol ma być uformowany ze składu posterunków czy ma być niezależny. Informację w tym zakresie strona powodowa powzięła na podstawie wyciągu z planu ochrony obiektu, który został przekazany dopiero po zawarciu umowy. Założony w oparciu o plan ochrony zakres zadań między patrolem interwencyjnym, a posterunkami wymagał skierowania dodatkowych 2 osób. Wynagrodzenie z tego tytułu podlegało ustaleniu na warunkach wskazanych w umowie, przy czym patrol interwencyjny nie został wskazany w formularzu cenowym, albowiem wykazywane były posterunki. Podstawą ustalania wynagrodzenia z tego tytułu była rzeczywista przepracowana ilość godzin. Zadania posterunku wynikały z tabeli posterunku, zaś zadania patrolu interwencyjnego z instrukcji ochrony, która była opracowana przez stronę powodową na bazie planu ochrony. Kontrole mające na celu sprawdzenie stanu ochrony fizycznej obiektów, a przeprowadzane przez stronę pozwaną, nie wykazywały żadnych uchybień w zakresie składu sił ochronnych zajmujących się ochroną obiektów z ramienia strony powodowej.

Strona powodowa wzywała stronę pozwaną do zapłaty kwot stanowiących różnicę pomiędzy kwotami należności, a kwotami uiszczonymi dotychczas przez stronę pozwaną, przy czym strona pozwana nie zapłaciła brakujących należności.

Dokonując oceny prawnej Sąd Okręgowy wskazał, że w myśl §(...) łączna wartość umowy w całym okresie jej obowiązywania miała nie przekroczyć kwoty 2.125.340,16 zł brutto, w tym w roku 2014 kwoty 716.365,76 zł brutto, z zastrzeżeniem sytuacji, o których mowa niżej we wskazanym paragrafie. W myśl ust. (...) omawianego paragrafu wskazano, iż łączna wartość niniejszej umowy stanowić będzie iloczyn stawki za 1 roboczogodzinę oraz ilości faktycznie przepracowanych roboczogodzin w całym okresie obowiązywania umowy, zaś w ust. (...) przewidziano stawkę za 1 roboczogodzinę w wysokości 14,70 zł netto (18,08 zł brutto). Dalej w ust.(...) strony postanowiły, iż rozliczenie będzie następowało po zakończeniu każdego miesiąca. W świetle powyższego brzmienia postanowienia umowy, stanowisko strony pozwanej, iż wynagrodzenie za wykonanie zadania nr(...) było ustalone ryczałtowo jest nieuprawnione. Należy zauważyć, iż z literalnego brzmienia wynika, iż strony dla wskazanego zadania w umowie dopuściły możliwość ustalenia wynagrodzenia na podstawie liczby godzin rzeczywiście przepracowanych. W okolicznościach niniejszej sprawy wykazano, iż strona powodowa świadczyła usługę ochrony osób i mienia zgodnie z umową oraz planem ochrony w wymiarze godzinowym określonym w protokołach wykonania realizacji umowy, wykazie osób oraz fakturach, a zatem ziściło się zastrzeżenie wyłączające górną wartość usługi określonej w § (...) umowy. Powyższa interpretacja nie pozostaje w sprzeczności z innymi dokumentami przetargowymi, tj. ogłoszeniem o zamówieniu oraz (...) ponieważ kwestia ceny i wynagrodzenia wykonawcy została tylko w sposób ogólny ustalona w nich. Ponadto umowa zawarta przez strony była zgodna z wzorem załączonym do(...) Sąd w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie stwierdził naruszenia art. 139 ust. 1, 140 ust. 1, 144 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych. Poza literalnym brzmieniem postanowień umowy, Sąd miał również na uwadze brzmienie art. 65 k.c., albowiem jak wykazano wyżej, intencje stron przemawiały raczej za ustaleniem wynagrodzenia na podstawie ilości faktycznie przepracowanych roboczogodzin niż na zasadzie wynagrodzenia ryczałtowego.

W konsekwencji wywieść należy, iż strona pozwana nie była uprawniona do arbitralnego obniżania płatności wynikających z faktur wystawianych przez stronę powodową, tak aby w skali roku łączna ich wartość nie przekroczyła kwoty podanej w § (...) umowy. Ponadto regulacja zawarta w § (...) umowy nie stanowiła podstawy do częściowego lub całościowego nieuznawania faktur za dany miesiąc w sytuacji, gdy ich dotychczasowa łączna wartość ww. kwoty nie przekroczyła. Odmienne stanowisko strony pozwanej tym bardziej było nieprzekonywujące, iż dokonała ona pełnej zapłaty należności za świadczone usługi w styczniu i sierpniu 2014 r. Zamieszczone przez stronę pozwaną dopiski na protokołach wskazujące na wykonanie usługi w mniejszym wymiarze niż to wynikało z wykazu osób, nie odpowiadały rzeczywistości, zważywszy na okoliczność, iż strona pozwana nie wykazała, aby strona powodowa świadczyła usługi w zakresie mniejszym niż wskazane przez nią w dokumentach rozliczeniowych.

Ponadto umowa nie przewidywała podziału roboczogodzin na realizowane przez pracowników na posterunkach i w patrolu interwencyjnym, a tym bardziej nie powodowała różnic w rozliczeniach finansowych. W myśl §(...) umowy podstawą obciążenia strony pozwanej była liczba faktycznie przepracowanych roboczogodzin, bez podziału na typ czy rodzaj wykonywanych usług. Jak ustalono w toku postępowania, w skład sił ochronnych miał wchodzić patrol interwencyjny, co było przewidziane zarówno w umowie, jak i w planie ochrony, zaś realizacja zadania wymagała zatrudnienia dodatkowych dwóch osób w tym celu, toteż stronie powodowej przysługuje stosowne wynagrodzenie z tego tytułu.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 – 2 k.c. Odsetki od poszczególnych kwot liczono od dnia przypadającego po terminie płatności do dnia zapłaty.

O kosztach sądowych Sąd orzekł w punkcie II sentencji wyroku, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 z uwzględnieniem zasady odpowiedzialności stron za wynik procesu.

Apelację od wyroku złożyła strona pozwana zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

Naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

1) pominięcie przez Sąd I Instancji dowodów w postaci wyciągu z planu

ochrony kompleksów(...) (...) Bazy(...) dla Składu (...) (dalej: **(...)**) oraz instrukcji ochrony firmy (...) Sp. z o.o. dla Składu (...) (dalej: **(...)**), które to dowody miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a z których jednoznacznie wynika, iż zakres zadań w zakresie dotyczącym patrolu interwencyjnego przewidziany w Planie (...) był tożsamy z zakresem przewidzianym w(...) ofercie oraz w Umowie nr (...) zawartej w dniu 16 grudnia 2013 r. w K. pomiędzy Powodem a Pozwanym (dalej **(...)**), a tym samym obowiązki wynikające z planu ochrony mieściły się w przedmiocie Umowy, natomiast Instrukcja Ochrony była jedynie dokumentem o charakterze pomocniczym, dokumentem sformułowanym przez Powoda, odnoszącym się do sposobu wykonania danego zadania;

2) brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i dokonanie jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, tj. zeznań świadka D. P. (1), przy dowolnym i sprzecznym z zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego przyjęciu, że zeznania te cechował znaczny stopień ogólności oraz, że zeznania te „nie zawierały informacji umożliwiających ustalenie zamiaru stron i rozumienia postanowień umowy w zakresie rozliczeń” (vide: str. 6 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), w sytuacji kiedy świadek D. P. (1) - jako osoba bezpośrednio uczestnicząca w opracowywaniu opisu SIWZ - składając zeznania w przedmiotowej sprawie wykazywał obszerną wiedzę na temat okoliczności związanych z zawarciem i wykonaniem Umowy oraz zamiarom towarzyszącym sformułowaniu opisu przedmiotu zamówienia - „znam treść umowy. Wzór umowy był załączony do (...) (vide: protokół z dnia 24 listopada 2015 r. 01:02:47); „nie przewidywaliśmy zmian umowy w trakcie jej realizacji. Zresztą to byłoby niezgodne z prawem” (vide: protokół z dnia 24 listopada 2015 r. 01:03:47), przewidzianych w Umowie zasad naliczania wynagrodzenia - „w umowie miał być zawarty koszt całej usługi na jakiś okres” (vide: protokół z dnia 24 listopada 2015 r. 00:57:08); „znałem zasady wynagrodzenia w momencie przygotowania umowy” (vide: protokół z dnia 24 listopada 2015 r. 01:09:08), rozliczania kosztów tzw. „patroli interwencyjnych” - „koszty patroli interwencyjnych wykonawca powinien w kalkulować w koszty całego zadania” (vide: protokół z dnia 24 listopada 2015 r. 01:16:51); „tam w całej umowie określony był koszt danej usługi. Oferent to przedstawił” (vide: protokół z dnia 24 listopada 2015 r. 00:57:42);

3) brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego polegający na odmowie przyznania wiarygodności zeznaniom świadka Z. S. w zakresie „w jakim podał on, że wynagrodzenie patrolu interwencyjnego winno być w kalkulowane do posterunków” (vide: str. 6 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), opierając się na dowolnym i sprzecznym z zasadami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym twierdzeniu, jakoby świadek Z. S. „jako szef sekcji ochrony fizycznej nie uczestniczył w procedurze tworzenia i zawierania umowy, a jedynie był zapoznany z treścią umowy, toteż w ocenie Sądu nie dysponował adekwatną wiedzą nt. wykładni postanowień umowy i zasad ustalania wynagrodzeń”

(vide: str. 6 uzasadnienia zaskarżonego wyroku) w sytuacji, kiedy zeznania złożone przez tegoż świadka w sposób logiczny i wyczerpujący wskazują na dokładną znajomość przez tego świadka zasad ustalania wynagrodzenia: „patrol interwencyjny nie był wykazywany w załączniku do oferty cenowej, bo wykazywane były posterunki. Niemniej jednak przy szacunku musiał być skalkulowany, wliczony” (vide: protokół z dnia 16 lutego 2016 r. 00:45:11); „w kalkulacji patrol powinien być wkalkulowany do posterunków” (vide: protokół z dnia 16 lutego 2016 r. 00:53:07), a fakt nieuczestniczenia przez tegoż świadka w samej procedurze zawierania Umowy, nie może jeszcze przesądzać o braku - po jego stronie - wiedzy co do zagadnień w niej uregulowanych;

4) błędną oraz sprzeczną z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, tj. zeznań złożonych przez reprezentantów stron, poprzez całkowite pominięcie dowodu z przesłuchania strony pozwanej reprezentowanej przez J. M. (1) które to zeznania są precyzyjne, logiczne oraz korelują z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, przedłożoną dokumentacją oraz zeznaniami świadków: Z. S. oraz D. P. (1), uznając jednocześnie za wiarygodne w całości zeznania A. B. reprezentującego stronę powodową, które to zeznania zawierały wewnętrzne rozbieżności, pozostawały w sprzeczności z jednoznacznym brzmieniem postanowień łączącej strony Umowy, a dokonując oceny których Sąd I Instancji wyprowadził błędne wnioski;

5) dowolne i sprzeczne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym pominięcie, że z zeznań A. B. reprezentującego stronę powodową jasno wynika, że w czasie przygotowywania przedmiotowej oferty Powód był w pełni świadomy ewentualnego zakresu działań patrolu interwencyjnego i jako profesjonalista kalkulując w swojej ofercie „cenę oferty” - która zgodnie z treścią (...) strona nr (...) rozdział(...)„musi uwzględniać całość zakresu zamówienia, określać wszystkie koszty związane z wykonaniem przedmiotu zamówienia oraz warunkami stawianymi przez Zamawiającego, w tym koszt realizacji usługi” - musiał on uwzględnić koszty związane z realizacją patrolu interwencyjnego, co koreluje z zeznaniami innych świadków występujących w przedmiotowej sprawie, tj. świadka Z. S., który zeznał „w kalkulacji patrol powinien być wkalkulowany do posterunków” (vide: protokół z dnia 16 lutego 2016 r. 00:53:07), czy świadka D. P. (1), który zeznał „koszty patroli interwencyjnych wykonawca powinien wkalkulować w koszty całego zadania” (vide: protokół z dnia 24 listopada 2015 r. 01:16:51); „tam w całej umowie określony był koszt danej usługi. Oferent to przedstawił^(*)” (vide: protokół z dnia 24 listopada 2015 r. 00:57:42);

6) dowolne i sprzeczne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym uznanie, że z informacji wynikających z Planu(...)wynikało, jakoby realizacja zadania przez patrol interwencyjny „wymagała zatrudnienia dodatkowych dwóch osób w tym celu, toteż stronie powodowej przysługuje stosowne wynagrodzenie z tego tytułu” (vide: str. 8 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), podczas gdy z Planu jednoznacznie wynika, iż zakres zadań w zakresie dotyczącym patrolu interwencyjnego przewidziany w Planie (...)był tożsamy z zakresem przewidzianym w (...) ofercie oraz w Umowie;

7) wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających, a ponadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, sprowadzających się do uznania, że z zeznań świadków L. L. oraz M. B. potwierdzających, że „kontrolę mającą na celu sprawdzenie stanu ochrony fizycznej obiektów, a przeprowadzane przez stronę pozwaną, nie wykazywały żadnych uchybień w zakresie składu sił ochronnych zajmujących się ochroną obiektów z ramienia strony pozwanej” (vide: str. 5 uzasadnienia zaskarżonego wyroku) wynikał rzekomo obowiązek Pozwanego do zapłaty wynagrodzenia za pracowników ochrony zatrudnionych ponad minimalny poziom określony w Umowie w sytuacji, gdy kontrole te miały jedynie na celu potwierdzenie, że minimalna liczba pracowników ochrony jest zachowana, a decyzja w zakresie ich ewentualnego zwiększenia należała wyłącznie do Powoda i była podejmowana wyłącznie na jego koszt.

Naruszenie przepisów prawa materialnego tj. niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 2 k.c. poprzez:

1) dokonanie błędnej wykładni Umowy nr (...) zawartej w dniu 16 grudnia 2013 r. w K. pomiędzy Powodem a Pozwanym (dalej (...)), której przedmiotem było świadczenie przez Powoda na rzecz Pozwanego usług ochrony osób i mienia w latach 2014-2016 w ramach „zadania nr (...) (...)-(...) K., ul. (...) nad B.”, tj. § (...) tejże Umowy, poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że wbrew oczywistej jego treści przedmiotowe postanowienie nie ukształtowało

maksymalnej wartości Umowy, a „intencje stron przemawiały raczej za ustaleniem wynagrodzenia na podstawie ilości faktycznie przepracowanych roboczogodzin niż na zasadzie wynagrodzenia ryczałtowego" (vide: str. 7, 8 uzasadnienia zaskarżonego wyroku) oraz że „ w świetle powyższego brzmienia postanowienia Umowy stanowisko strony pozwanej, iż wynagrodzenie za wykonanie zadania nr (...) było ustalone ryczałtowo jest nieuprawnione" (vide: str. 7 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), w sytuacji gdy - zgodnie z zamiarem i wolą stron w sposób niebudzący wątpliwości wyartykułowanymi w postanowieniu § (...) Umowy - łączna wartość brutto niniejszej Umowy w całym okresie jej obowiązywania nie mogła przekroczyć kwoty 2.125.340,16 zł brutto, co w konsekwencji skutkowało błędnym przyjęciem przez Sąd I instancji, iż „w myśl art. (...) Umowy podstawą obciążenia strony pozwanej była liczba faktycznie przepracowanych roboczogodzin" (vide: str. 8 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), w rzeczywistości zaś wynagrodzenie z tytułu realizacji niniejszej Umowy miało precyzyjnie zakreśloną górną granicą (tj. kwotę 2.125.340,16 zł brutto), zaś dalsze postanowienia powołanego § (...) wskazywały jedynie techniczny sposób obliczenia wynagrodzenia, które będzie należne wykonawcy w każdym miesiącu - zgodnie z faktycznie przepracowaną liczbą godziny - z uwzględnieniem jednakże naczelnej zasady, że kwota wynagrodzenia nie

przekroczy 2.125.340,16 zł brutto, a ewentualne modyfikacje wysokości wynagrodzenia z tytułu realizacji niniejszej Umowy dopuszczalne są jedynie w przypadkach wskazanych w § (...) Umowy, a które to nie wystąpiły się w przedmiotowej sprawie;

2) dokonanie błędnej wykładni Umowy, tj. § (...) tejże Umowy, poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że strony w Umowie uregulowały zastrzeżenie wyłączające limit maksymalnego wynagrodzenia oraz nieuzasadnione przyjęcie, że warunek ten się ziścił, a w konsekwencji uznanie że w okolicznościach niniejszej sprawy „ziściło się zastrzeżenie wyłączające górną wartość usługi określonej w § (...) Umowy" (vide: str. 7 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), w sytuacji gdy z literalnego brzmienia postanowień § (...) Umowy nie sposób wywieść jakichkolwiek „zastrzeżeń" uprawniających strony do przekroczenia wartości brutto Umowy określonej w § (...) Umowy, zaś „zastrzeżenie sytuacji" - o których mowa w § (...) Umowy, a które to odnoszą się do § (...) Umowy - stanowią jedynie techniczne i doprecyzowujące zapisy służące do pomocniczego kalkulowania wartości niniejszej Umowy, jednakże tylko i wyłącznie w zakresie odnoszącym się do godzin pracy tych pracowników, których praca została wyceniona przez Powoda w złożonej przez niego ofercie oraz w zakresie nie wykraczającym poza wartość Umowy brutto definitywnie wskazanej przez strony w § (...) Umowy tj. kwoty 2.125.340,16 zł brutto;

3) dokonanie błędnej wykładni Umowy, tj. § (...) tejże Umowy, poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że „z literalnego brzmienia wynika, iż strony dla wskazanego zadania w umowie dopuściły możliwość ustalenia wynagrodzenia na podstawie liczby godzin rzeczywiście przepracowanych" (z pominięciem limitu określonego w § (...) - dop. (...)) (vide: str. 7 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), co z kolei skutkowało błędnym przyjęciem jakoby łącząca strony Umowa nie określała górnej granicy łącznej wartości niniejszej Umowy w okresie jej obowiązywania, przy jednoczesnym kolizyjnym i wykluczającym się z powyższym stwierdzeniu przez Sąd I Instancji, iż „powyższa interpretacja nie pozostaje w sprzeczności z innymi dokumentami przetargowymi, tj. ogłoszeniem o zamówieniu oraz (...)” oraz „ponadto Umowa zawarta przez strony była zgodna ze wzorem załączonym do (...) oraz „Sąd w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie stwierdził naruszenia art. 139 ust. 1, 140 ust. 1, 144 Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych" (vide: str. 7 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), w sytuacji kiedy Umowa nr (...) z dnia 16 grudnia 2013 r., będąca umową zawartą w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego - zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. 2004 nr 19 poz. 177) - dla swej ważności wymaga precyzyjnego zakreślenia górnej granicy wartości przedmiotu zamówienia, jak również spełnienia wymogu, aby treść zawartej pomiędzy stronami umowy była zgodna z treścią oferty wykonawcy, którą w tym przypadku jest oferta Powoda, zawierająca wyraźny zapis, iż Umowa w zakresie zadania nr (...) wykonana zostanie za konkretną kwotę 2.125.340,16 zł brutto, a w roku 2013 za kwotę 716.405.,30 zł brutto, nie zaś za kwotę wyliczoną w oparciu o „liczbę godzin rzeczywiście przepracowanych".

W oparciu o tak sformułowane zarzuty strona pozwana domagała się:

zmiany w całości wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie I Wydział Cywilny z dnia 14 kwietnia 2016 r., sygn. akt I C 2260/14 poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego kosztów postępowania za I instancję według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa;

zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego kosztów postępowania przed Sądem Apelacyjnym według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

Na rozprawie w dniu 23 lutego 2017 r. strona powodowa wносиła o oddalenie apelacji.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej zasługuje na uwzględnienie i musi prowadzić do zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa w całości.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutów dotyczących postępowania dowodowego i oceny dowodów, gdyż dopiero prawidłowo ustalony stan faktyczny poprzedzony niewadliwą oceną dowodów może stanowić podstawę do dokonania oceny prawnej.

Podziela Sąd Apelacyjny zarzut, że Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia art. 233 kpc pomijając istotne w sprawie dokumenty i nie rozważając całości zgromadzonych w sprawie dowodów.

Spór pomiędzy stronami sprowadza się do zasad rozliczania, a w szczególności czy powód powinien otrzymać wynagrodzenie za godziny przepracowane przez tzw patrol interwencyjny.

W kwestii tej na podstawie dokumentów, a to Specyfikacji istotnych warunków zamówienia wraz z załącznikami w tym szczegółowego opisu przedmiotu zamówienia i formularza cenowego, planu ochrony uzupełnionych zeznaniami świadków D. P., Z. S. i J. M. poczynił Sąd Apelacyjny następujące dodatkowe ustalenia:

W październiku 2013 roku strona pozwana rozpoczęła procedurę przetargu na świadczenie usług w zakresie ochrony fizycznej osób i mienia. Zakres zamówienia określonego w specyfikacji istotnych warunków zamówienia z dnia 25 października 2013 roku obejmował 9 zadań, w tym zadanie nr(...)do realizacji w K.. Odnośnie tego zadania w szczegółowym opisie przedmiotu zamówienia określono, że w jednostce wojskowej w K. ochrona fizyczna obiektu będzie realizowana w systemie:

- dowódca ochrony całodobowo przez wszystkie dni tygodnia – jedna osoba,
- posterunki nr(...)ruchome, zewnętrzne całodobowo we wszystkie dni tygodnie – dwie osoby
- posterunek nr(...)ruchomy, zewnętrzny w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach od 18 do 6, w dni ustawowo wolne od pracy całodobowo – jedna osoba,
- posterunek nr(...) stały, zewnętrzny w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach od 6 do 18, w dni ustawowo wolne od pracy całodobowo – jedna osoba,
- portier – w dni robocze od poniedziałku do piątku od godziny 6 do 16 – jedna osoba,
- patrol interwencyjny – całodobowo przez wszystkie dni tygodnia – dwie osoby
- posterunek nr(...) doraźny – zewnętrzny – jedna osoba, opcjonalnie
- środek transportu.

Określono też, że na każdej zmianie w dni robocze od poniedziałku do piątku nie może być mniej niż 6 pracowników (...) oraz 1 portier, przy czym dwóch pracowników ochrony wykonuje zadania patrolu interwencyjnego, jednocześnie zapewniając zmianowość na posterunkach, zaś w dni ustawowo wolne od pracy nie może być mniej niż 7 pracowników (...), przy czym dwóch pracowników ochrony wykonuje zadania patrolu interwencyjnego, jednocześnie zapewniając zmianowość na posterunkach.

Taki sam system ochrony i konieczna ilość pracowników na każdej zmianie określone zostały w dokumencie zatytułowanym (...) organizacji ochrony fizycznej obiektów stanowiącym załącznik nr (...) do specyfikacji istotnych warunków zamówienia (k. 616 i nast.).

Załącznikiem nr (...) był formularz cenowy, w którym dla każdego podlegającego ochronie obiektu określono łączny czas pracy na poszczególnych posterunkach i stanowiskach w całym okresie w jakim umowa miała obowiązywać z rozbiem na poszczególne lata 2014 – 2016. I tak w odniesieniu do zadania nr (...) – K. łączna ilość godzin za rok 2014 wynosiła 39.622, za 2015 – 40.604 i za 2016 – 37.326. Wyszczególniono tam godziny pracy dowódcy, posterunków, portiera i posterunku doraźnego. W formularzu cenowym nie określano ilości godzin pracy patrolu interwencyjnego.

Ponadto ze Specyfikacji istotnych warunków zamówienia (Rozdział (...) wynika, że cena oferty musi uwzględniać całość zakresu zamówienia, określać wszystkie koszty związane z wykonaniem przedmiotu zamówienia oraz warunkami stawianymi przez zamawiającego.

Składając ofertę dla zadania nr (...) powód zaoferował stawkę za 1 roboczogodzinę 14,70 zł netto – 18,08 zł brutto i określił łączną wartość zamówienia mnożąc podaną stawkę przez ilość godzin określoną przez stronę pozwaną w formularzu cenowym. Łączna wartość całej umowy określona została na 2.125.457,71 zł, a za poszczególne lata odpowiednio 716.405,38 zł, 734.160,92 zł i 674.891,41 zł. (k. 87). W wypełnionym przez powoda formularzu cenowym również nie uwzględniony został patrol interwencyjny. Analiza wszystkich dokumentów pozwala na ustalenie w jaki sposób kwota wynagrodzenia została skalkulowana i co się na nią składa.

Skorygowana przez przedstawiciela strony pozwanej ilość godzin na wykazach osób wykonujących zadania ochronne odpowiada w każdym przypadku ilości godzin przepracowanych i wykazanych w tych wykazach minus godziny przepracowane przez dwóch członków patrolu interwencyjnego, czyli uwzględniano godziny przepracowane przez dowódcę, portiera i na wszystkich posterunkach.

W łączącej strony umowie zawartej w wyniku przetargu przeprowadzonego na podstawie ustawy prawo zamówień publicznych w jej § 16 postanowiono, że łączna wartość brutto niniejszej umowy w całym okresie jej obowiązywania nie przekroczy kwoty 2.125.340,16 zł brutto w tym w roku 2014 kwoty 716.365,76 zł brutto, w roku 2015 734.120,32 zł brutto i w roku 2016 kwoty 674.854,08 zł brutto. Ustaliły też strony stawkę za 1 roboczogodzinę 18,08 zł brutto. Nadto zawarły zapis, że łączną wartość niniejszej umowy stanowić będzie iloczyn stawki za 1 roboczogodzinę oraz ilości faktycznie przepracowanych roboczogodzin w całym okresie obowiązywania umowy.

Oferta, a następnie umowa zawierały koszt całej usługi, mieścił się w tym również koszt patrolu interwencyjnego. Patrol interwencyjny nie był wykazywany w ofercie cenowej, ale musiał być z zaproponowanej cenie uwzględniony i skalkulowany (zeznania św. D. P. k. 1085 – 1086, ś. Z. S. k. 1099). Wynagrodzenie nie mogło przekroczyć maksymalnych kwot wskazanych w umowie (umowa k. 22 i n. zeznania św. J. M. k. 1100).

Zadania wynikające z umowy były wykonywane prawidłowo, z uwzględnieniem posterunków i patrolu interwencyjnego. Wskazana w wymienionych dokumentach minimalna ilość pracowników na każdej zmianie była zachowana. Kontrole nie stwierdziły w tym zakresie żadnych nieprawidłowości.

Oceniając zgromadzony materiał dowodowy z uwzględnieniem istotnych dla sprawy dokumentów, a więc specyfikacji istotnych warunków zamówienia wraz z jej załącznikami, w tym formularzem cenowym, oferty złożonej przez powoda, planu ochrony, instrukcji ochrony strony powodowej Sąd Apelacyjny stwierdza, że w świetle dokumentów za wiarygodne należy uznać zeznania świadków D. P., Z. S. i J. M., z których wynika, że oferta zawierała koszt całej usługi,

wskazana kwota nie mogła być przekroczona, a koszt patrolu interwencyjnego mimo, że nie był wykazywany w ofercie cenowej i nie uwzględniała ona godzin przepracowanych przez członków tego patrolu, to musiał być skalkulowany. Innymi słowy zaproponowana przez oferenta stawka za 1 roboczogodzinę musiała uwzględniać również konieczność poniesienia kosztów związanych z pracą członków patrolu interwencyjnego i nie sposób uznać, że powodowa spółka nie miała tego świadomości. Np. świadek P. wyraźnie zeznał, że koszty patroli interwencyjnych wykonawca powinien wkalkulować w koszty całego zadania. Również świadek S. podał, że wynagrodzenie patrolu interwencyjnego winno być wkalkulowane do posterunków.

Gdyby przyjąć tak jak twierdzi strona powodowa, że pkt (...) umowy zawiera wyjątek od jej punktu 1, który określa kwoty, które w całym okresie obowiązywania umowy nie mogą być przekroczone i powodowi należy się wynagrodzenie także za godziny przepracowane przez członków patrolu interwencyjnego, że trzeba by uznać, że pkt(...) albo był w ogóle zbędny, albo powinien określać wyższe kwoty maksymalne z uwzględnieniem godzin przepracowanych przez patrol interwencyjny. Już bowiem w chwili zawierania umowy było oczywiste, że gdyby wliczyć godziny patrolu interwencyjnego, to łączne kwoty musiałyby być znacznie wyższe, a określone w ofercie kwoty były nierzeczywiste i niemożliwe do utrzymania.

Biorąc pod uwagę dostępne powodowi dokumenty w chwili składania oferty i zawierania umowy, nie sposób uznać, by powód nie wiedział jakie są zasady działania patrolu interwencyjnego, a w szczególności ilu pracowników musi być obecnych na każdej zmianie. Powód twierdzi, że dopiero z planu ochrony, który otrzymał po zawarciu umowy dowiedział się, że patrol interwencyjny to dwie dodatkowe osoby. Takie wyjaśnienie nie zasługuje jednak na uwzględnienie, bowiem już ze szczegółowego opisu przedmiotu zamówienia zawartego w specyfikacji oraz w załączniku nr(...) do specyfikacji pod nazwą (...) organizacji ochrony fizycznej obiektów ilość ta wynika w sposób jednoznaczny, a dokumenty te były znane powodowi przed złożeniem oferty. W tym zakresie więc zeznania A. B. nie są wiarygodne i nie mogą stanowić podstawy do ustalenia stanu faktycznego.

Nie mógł zatem powód przyjmować, że patrol interwencyjny ma być tworzony ze składu posterunków. Z minimalnej ilości osób jakie musiały być na każdej zmianie jednoznacznie wynika, że dla pełnienia funkcji patrolu interwencyjnego potrzebne są dwie dodatkowe osoby. M. one też zapewnić zmianowość na posterunkach. Jeśli zaś powód miał w tym zakresie wątpliwości należało zwrócić się do strony pozwanej z zapytaniem, czego nie uczynił, a w takich okolicznościach nie może się na te wątpliwości powoływać. Zatem kalkulując wysokość wynagrodzenia za wykonanie całości umowy jak i w poszczególnych latach winien był powód uwzględnić, że z kwoty tej będzie musiał pokryć także wynagrodzenie pracowników patrolu interwencyjnego.

Nie jest zatem uzasadnione twierdzenie, że powód dopiero po zawarciu umowy dowiedział się, że musi skierować do pracy dwie dodatkowe osoby, liczba osób potrzebnych na każdej zmianie była bowiem znana od początku i wynikała z ze szczegółowego opisu przedmiotu zamówienia, to samo dotyczy zakresu wykonywanych zadań.

Poza sporem pozostawało, że powód kierował do pracy właściwą minimalną ilość osób i przeprowadzane kontrole nie wykazywały w tym zakresie nieprawidłowości. Jednakże z samego faktu, że kontrole nie wykazywały uchybień w zakresie ilości pracowników ochrony jaka miała realizować zadanie ochrony obiektu nie można wyprowadzać wniosku o obowiązku zapłaty w określonej wysokości i za określoną ilość pracowników, a w szczególności o obowiązku zapłaty ponad poziom określony w umowie.

Ostatecznie więc Sąd Apelacyjny ustalenia Sądu pierwszej instancji podziela tylko częściowo, a to w zakresie okoliczności niespornych, a nadto co do wystawienia przez stronę powodową 9 - ciu faktur, wyników kontroli oraz wezwania strony pozwanej do zapłaty. Ustalenia te Sąd uzupełnił. Nie zgadza się natomiast Sąd z ustaleniem, że po stronie pozwanej powstała niedopłata w kwocie blisko 230 tys. złotych oraz, że wynagrodzenie miało być ustalone jako iloczyn stawki za 1 roboczogodzinę oraz ilości faktycznie przepracowanych godzin.

Za uzasadniony należy też uznać zarzut naruszenia art. 65 § 2 kc. Jak wskazano wyżej spór pomiędzy stronami koncentrował się na tym jak należy rozumieć i wyklądać postanowienie umowy zawarte w jej § (...)Sąd pierwszej instancji stanął na stanowisku, że z brzmienia przepisu wynika możliwość ustalenia wynagrodzenia na podstawie

ilości godzin rzeczywiście przepracowanych z pominięciem postanowienia zawartego w punkcie (...) tego przepisu, określającego kwoty, których wynagrodzenie przekroczyć nie może, a które odpowiadają kwotom określonym przez powoda w ofercie.

Sąd Apelacyjny wykładni takiej nie podziela. Po pierwsze gdyby wynagrodzenie odnosić tylko do ilości przepracowanych godzin postanowienie z pkt(...) byłoby niepotrzebne. Dla określenia wysokości wynagrodzenia wystarczyłaby znajomość ilości przepracowanych godzin i stawka za 1 godzinę. Tymczasem zawarto w umowie postanowienie, że łączna wartość umowy nie może przekroczyć określonych kwot i kwoty te odpowiadają wysokości wynagrodzenia określonego przez powoda w ofercie. Nie można potraktować, że określenie górnej granicy wynagrodzenia pozostaje okolicznością bez znaczenia, tym bardziej, że umowa zawarta została w trybie ustawy prawo zamówień publicznych, gdzie wymagane jest ściśle określenie wartości zamówienia, a zmiana w tym zakresie wymaga zachowania określonej w tej ustawie formy. Podkreślić należy, że umowa zawarta w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego. Zatem zakres świadczenia wykonawcy wynikający z umowy musi być tożsamy z jego zobowiązaniem zawartym w ofercie (art. 140 ustawy prawo zamówień publicznych). Składając ofertę, jak już wyżej zostało wskazane, powód znał dokumenty, z których wynikał sposób wykonania umowy i ilość pracowników, którzy muszą wykonywać swoje obowiązki na każdej zmianie. To powód w swojej ofercie określił, że wykona umowę za łączną kwotę 2.125.457,71 zł, w podziałem tej kwoty na poszczególne lata, a nie w oparciu o liczbę rzeczywiście przepracowanych godzin.

Trudno z omawianego przepisu umowy wywieść jakieś zastrzeżenie, jakąś sytuację, która uzasadniałaby określenie wynagrodzenia na podstawie ilości przepracowanych godzin z pominięciem określonej maksymalnej wartości umowy. Punkty(...)określają niejako dwie zasady, które nie zawsze da się pogodzić. Należy więc uznać, że pkt(...)jest niejako przepisem technicznym określającym sposób obliczania wynagrodzenia, ale z uwzględnieniem pkt (...) określającego górną granicę wynagrodzenia. W istocie przepis nie określa żadnych sytuacji kiedy strona powodowa uprawniona byłaby do przekroczenia kwot określonych w pkt(...)

Podkreślić należy zgodność kolejnych dokumentów określających zakres zamówienia, a więc (...)wraz z załącznikami, umowa, plan ochrony. Od samego więc początku powód miał świadomość zakresu swoich obowiązków i ilości pracowników, którzy obowiązki te będą wykonywali. Oczywiście jest, że zadanie nr(...) obejmowało także patrol interwencyjny, wykonujący zadania całodobowo, przez wszystkie dni tygodnia. Określając więc całkowity koszt realizacji usługi powód musiał okoliczność tę uwzględniać, a więc tak skalkulować kwotę należną za wykonanie całości umowy, by uwzględniała ona wynagrodzenie wszystkich osób, a więc również patrolu interwencyjnego.

W konsekwencji podstawę do naliczenia wynagrodzenia należnego powodowi stanowiła ilość godzin przepracowanych przez dowódcę, portiera i pracowników na posterunkach, bez godzin przepracowanych przez 2 osoby wykonujące obowiązki w ramach patrolu interwencyjnego, gdyż tylko taki sposób liczenia wynagrodzenia nie doprowadzi do przekroczenia i to znacznego kwot maksymalnych określonych w §(...)umowy. Ilość godzin wykazana przez stronę pozwaną w załączniku nr(...)formularz cenowy odpowiada ilości godzin jaka musiałaby być przepracowana przez dowódcę portiera i na posterunkach w całym prawie trzyletnim okresie obowiązywania umowy. W taki zaś sposób wyliczone wynagrodzenie powód otrzymał, zatem żądanie dalszej kwoty jest nieuzasadnione.

Podzielić też należy stanowisko strony pozwanej, że art. 144 ust 1 Prawa zamówień publicznych zakazuje istotnych zmian postanowień zawartej umowy w stosunku do treści oferty. Wprawdzie w pkt 5 § 16 przewidziano przypadki zmiany wysokości wynagrodzenia, ale one nie występują i żadna ze stron się na nie nie powoływała.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

O kosztach postępowania za obie instancje Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

SSA Teresa Rak SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Sławomir Jamróg